

Lausunto

11.09.2024

Asia: VN/22967/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta.

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry ei kannata tai hyväksy opiskelijoiden esitettyä siirtoa yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumislisälle. Opiskelijoiden siirtäminen opintotuen asumislisän piiristä yleiselle asumistuella vuonna 2017 kompensoi merkittäväällä tavalla samaan aikaan tehtyjä leikkauksia opintotukeen. Siirrolla yleiselle asumistuella oli positiivinen vaikutus opiskelijoiden talouteen. Epävarma ja heikko taloudellinen tilanne on keskeisiä mielenterveyttä heikentäviä tekijöitä, ja mielenterveyssyyt ovat suurin alle 35-vuotiaiden syy työkyvyttömyyseläkkeisiin. Opiskelijoiden taloudellisen tilanteen jatkuvat heikennykset lisäävät vääjäämättä opiskelijoiden kohtaamia kuormitustekijöitä ja siten riskeeraavat heidän työkykynsä.

Mikäli malli päädytään toteuttamaan esitysluonnoksen kaltaisena, kannattaa OSKU asumislisän euromäärien sitomista kansaneläkeindeksiin – joskin vasta kuluva vaalikauden jälkeen. OSKU vaatii myös, että opintoraha palautetaan välittömästi indeksisidonnaiseksi ja että tällä hallituskaudella tekemättä jääneet indeksikorotukset tehdään takautuvasti pikimmiten. OSKU suhtautuu myös positiivisesti enimmäisasumiskustannusrajan erottelemista kuntaryhmittäin, joskin OSKU pitää enimmäisasumiskustannusrajoja kautta linjan liian matalina. OSKU kannattaa kolmen kuntaryhmän sijaan kahta kuntaryhmää järjestelmän selkiyttämiseksi.

OSKU näkee esitysluonnoksen keskeisenä ongelmana kesäajan toimeentulon turvaamisen. Ammatillisessa koulutuksessa mahdollisuudet edistää opintoja kesäajalla eroavat merkittävästi koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja koulutusalojen välillä. Myöskään opintojen edistäminen kesäajan oppisopimusjaksojen avulla, tai toimeentulon turvaavalla tasolla palkattuihin kesätöihin hakeutuminen, ei kaikille ole esimerkiksi alueellisten työ- ja oppisopimuspaikkatarjonnan erojen

vuoksi mahdollista. Pahimmassa tilanteessa opiskelijat ovat pakotettuja turvautumaan toimeentulotukeen, joka on laissa määrätty viimesijainen sosiaaliturvan muoto. Toimeentulotuen hakeminen on lisäksi kuormittavaa ja omiaan kasvattamaan taloudellisen epävarmuuden synnyttämiä mielenterveyden kuormitustekijöitä.

OSKU huomauttaa myös, että opintotukeen ja opintotuen asumislisään opintojensa aikana turvautuva ammatillisen koulutuksen opiskelija joutuu esitysluonnoksen mukaisesti luopumaan myös opintotuen asumislisästään, mikäli hän suorittaa osan opinnoistaan oppisopimusjaksolla. Tämä on omiaan heikentämään opiskelijan taloudellista tilannetta ja tekemään siitä entistäkin epävarmemman. Samalla uudistus tekee opiskelijan sosiaaliturvan verkosta ammatillisen koulutuksen opiskelijalle entistäkin monimutkaisemman.

OSKU pitää ristiriitaisena tilannetta, jossa opiskelijoiden asumisen tuella kannustetaan opiskelijoita muuttamaan kimppekämppeihin samalla kun muun muassa opiskelija-asuntojen rakentamiseen käytettyä ARA-rahoitusta on leikattu merkittävästi. OSKU katsoo, ettei esitysluonnoksessa ole huomioitu opiskelija-asumisen realiteetteja maantieteellisesti kattavalla tavalla etenkin ammatillisen toisen asteen osalta.

OSKU ymmärtää kannusteen käydä töissä opintojen ohella ja yhtyy siihen – pidämme tärkeänä, että työssäkäynti on mahdollista. Me OSKUssa kuitenkin pidämme opiskelijan pääasiallisena tehtävänä opiskelua, ja katsomme, ettei esitysluonnoksessa esitetty opiskelijoiden asumisetuuden tulorajakorotus ole tarkoituksenmukainen opiskelijoiden saatikka valtiontalouden näkökulmasta. OSKU ei pidä tulorajakorotusta opiskelijoiden asumisen tuen heikennystä oikeuttavana tekijänä.

OSKU katsoo myös, ettei opintotuen lainatakauksen korottaminen ole opiskelijan tai valtiontalouden kannalta tarkoituksenmukainen tapa kehittää opiskelijan toimeentuloa. Lainatakauksen korottaminen tulee lisäämään opiskelijoiden velkaantumista ja sitä myötä myös velkaantumisesta koituvia ongelmia, jotka taas lisäävät valtion takaamana saadun lainan valtiolle synnyttämiä kuluja.

Kokonaisuudessaan OSKU katsoo, ettei esitysluonnoksessa esitelty malli yhdessä hallituksen muiden toimien kanssa toteuta tavoitteeksi asetettua tilaa järjestelmästä, joka jatkossakin mahdollistaisi ensisijaisesti täysipäiväisen opiskelun. Keskeisenä tekijänä OSKU pitää opintotuen pitkään jatkuneita indeksijäädytyksiä, jotka jatkuvat myös tällä vaalikaudella. Indeksijäädytykset ovat estäneet opiskelijoiden toimeentulon tason kohoamista yleisen hintakehityksen mukana, jonka myötä opiskelijoiden ostovoima on jatkuvasti heikennyt.

Nyt käynnissä oleva opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi OSKU:n näkemyksen mukaan tullut tarkastella myös opiskelijoiden asumistukimallia. Hallituksen päätöksenteko on kuitenkin tehty kokonaisuudistuksen ulkopuolella, mikä ei ole mahdollistanut yhteistyötä kokonaisuudistuksen

puitteissa. Uudistukselle asetettu vaatimus kustannusneutraaliudesta on OSKUn näkemyksen mukaan räikeässä ristiriidassa tässäkin esitysluonnoksessa asetetuista tavoitteista.

OSKU haluaa huomauttaa, etteivät valtiontalouden sopeuttamistarve ja opiskelijoiden täysipäiväisen opiskelumahdollisuus ole perustavalla tavalla ristiriidassa olevia asioita. Opiskelijoiden toimeentuloon on jo tällä hallituskaudella kohdistettu mittava määrä leikkauksia, eikä opiskelijoiden kantama taakka ole sopusuhtainen muihin väestöryhmiin nähden. OSKU pitää tärkeänä, että leikkauksia ei kohdenneta heikoimmassa asemassa oleviin.

Lisätietoja: Edunvalvonnan asiantuntija Onni Härkönen onni.harkonen@osku.fi 0447050474

Härkönen Onni
Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry